

Оксана Чекан

ПЛАНУВАННЯ
освітньої діяльності в інклюзивній групі
закладу дошкільної освіти

Методичний посібник
для асистентів виховательки інклюзивної групи

Розглянуто та рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 25 квітня 2025 року)

Експерт:

Маріанна Швардак – доктор пед. наук, професор кафедри дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Рецензент:

Тетяна Атрощенко – доктор пед. наук, професор кафедри дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Чекан О. І.

Ч 37 Планування освітньої діяльності в інклюзивній групі закладу дошкільної освіти : методичний посібник для асистентів виховательки інклюзивної групи / О. І. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2025. – 32 с.

Навчальне видання підготовлено з метою надання практичної допомоги асистентам виховательки в плануванні й організації освітнього процесу в умовах інклюзивної групи закладу дошкільної освіти.

У методичних рекомендаціях детально розкрито особливості побудови освітньої діяльності в інклюзивній групі закладу дошкільної освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини з особливими освітніми потребами. Подано структуровану схему планування з урахуванням різних аспектів розвитку дитини, таких як емоційний стан, сенсорні реакції, соціальна взаємодія, саморегуляція, навички самообслуговування, використання альтернативних засобів комунікації.

Розроблені матеріали сприятимуть підвищенню ефективності освітнього процесу в інклюзивних групах, забезпеченню комфортних умов для всебічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами та впровадженню сучасних підходів до освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Видання рекомендовано для використання асистентами виховательки закладу дошкільної освіти, батьками дітей з особливими освітніми потребами та здобувачам освіти “Дошкільна освіта”.

ПЕРЕДМОВА

Планування – це не просто складання списків завдань, а вміння передбачити можливості й виклики, що можуть з'явитися на шляху до мети.

Борис Патон

Якісне й дієве планування є важливим показником освітнього процесу в закладі дошкільної освіти (ЗДО). Суть планування в інклюзивній групі ЗДО втілює особистісно зорієнтований підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Завдяки плануванню можемо уникнути помилок, а також максимально реалізувати потенціал дитини. Крім того, планування освітньої діяльності в інклюзивній групі знижує невизначеність і сприяє кращій підготовці до майбутніх викликів.

Планування – це процес визначення мети, завдань, засобів і послідовності дій, спрямованих на досягнення певного результату [2]; розробка плану дій, яка включає аналіз наявного стану, встановлення цілей і вибір найоптимальніших шляхів їх досягнення [8].

Планування стосується всіх учасників команди психолого-педагогічного супроводу, зокрема асистента виховательки.

Завдяки систематичному календарному плануванню асистент виховательки забезпечує дитину з ООП необхідною педагогічною увагою й підтримкою, сприяючи розвитку дитини та досягненню нею успіхів під час освітнього процесу.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Планування освітньої діяльності асистента виховательки в інклюзивному освітньому середовищі ґрунтується на чинній програмі, за якою працює інклюзивна група закладу дошкільної освіти. Таке планування має бути узгодженим із календарно-тематичним плануванням вихователів інклюзивної групи, зокрема щодо тематичного наповнення, добору дидактичного матеріалу й організації освітнього середовища.

В основі планування мають лежати ключові дидактичні принципи: систематичність, послідовність, доступність, індивідуалізація. Під час планування враховуються індивідуальні особливості дитини, рівень її розвитку, завдання індивідуальної програми розвитку (ІПР) та цілі, визначені індивідуальним навчальним планом (за наявності).

План має відображати зміст освітньої взаємодії з дитиною впродовж усього дня. Завдання до кожного освітнього заняття мають передбачати адаптацію без зміни змісту навчального матеріалу, а за потреби – його модифікацію через спрощення, уточнення або ущільнення.

Корекція плану допускає повторне виконання завдань у разі труднощів засвоєння матеріалу дитиною або її відсутності. В процесі педагогічного спостереження важливо чітко визначати мету й формулювати навідні запитання, що відповідають актуальному рівню знань дитини.

Важливо не пропускати жоден вид запланованої діяльності чи заняття для дитини з особливими освітніми потребами, оскільки цілеспрямоване включення дитини в освітній процес є передумовою розвитку. Індивідуальна робота з дитиною передбачає надання завдань, що відповідають її пізнавальним можливостям і рівню розвитку.

Окремої уваги заслуговує взаємодія педагогів із батьками [7]. Однією з функцій асистента виховательки є інформування родин про особливості розвитку дитини, тому в плані доцільно відображати форми й тематику партнерської взаємодії із сім'ями вихованців.

Доручення як форма організації трудової діяльності дітей з особливими освітніми потребами характеризуються низкою специфічних особливостей. Доручення завжди йдуть від дорослого. Основною ознакою доручення є чітка орієнтація на досягнення конкретного результату, що передбачає попереднє визначення мети й ретельне планування всіх етапів її реалізації. Ефективність доручення залежить від його структурованості, відповідності індивідуальним можливостям дитини та врахування її особливих освітніх потреб.

Плануючи ігрову діяльність дітей з особливими освітніми потребами, завдання слід орієнтувати на розвиток їхніх особистісних якостей і виховання соціально прийнятної поведінки. Зокрема, важливо залучати дитину до спільної діяльності з метою формування вміння доводити гру до завершення й дотримуватися встановлених правил взаємодії.

Плануючи самостійну діяльність дітей з особливими освітніми потребами, асистент виховательки має забезпечити створення відповідних умов для організації того чи іншого виду активності – художньої, ігрової, пізнавальної тощо. При цьому важливо враховувати індивідуальні можливості дитини, стимулювати її ініціативу, самостійність, інтерес до обраного виду діяльності.

З метою реалізації індивідуального підходу та забезпечення системності *сторінки 5–10 служать зразком* щоденного планування для кожного вихованця з ООП інклюзивної групи ЗДО. Асистенти виховательки можуть *ксерокопіювати ці сторінки*. Копії доцільно використовувати впродовж навчального року, систематизувати й зберігати у вигляді прошитого комплексу в освітньому закладі як частину документації.

Планування освітньої діяльності
в інклюзивній групі № ____
(вікова категорія _____)
асистента виховательки

(ПІБ)

(навчальний рік)

Дата: _____ День тижня: _____

Тема тижня (дня): _____
Заняття (освітній напрям, тема, завдання, матеріал)
_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Індивідуальна робота (з різних освітніх напрямів)
_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Емоційний стан дитини (початок / кінець дня)
_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____
Сенсорна реакція (реакції на звук, світло, текстури тощо)
_____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____

Соціальні сигнали й комунікація (жести, контакт очима, вираз обличчя)
Сприймання змін у рутині (реакція на зміни)
Адаптації та модифікації для дитини

Рівень саморегуляції (здатність заспокоюватися й зберігати концентрацію)
Використання альтернативних засобів комунікації (PECS, жестова мова тощо)
Спостереження (об'єкт, мета, питання)
Навички самообслуговування (культурно-гігієнічні)
Ігрова діяльність Рухливі ігри

Сюжетно-рольові ігри

Дидактичні ігри

Інші (вказати види)

Трудові доручення

Самостійна діяльність

Взаємодія дитини з одногрупниками, педагогів – із родинами вихованців

Реакція на вказівки й інструкції (вербальні, візуальні)

Прогрес у розвитку навичок

Планування подальших кроків

Корекція планування

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ

ДАТА Й ДЕНЬ ТИЖНЯ

У графі “Дата” вказується фактична календарна дата проведення освітньої діяльності (число, місяць, рік) згідно з календарним плануванням інклюзивної групи.

У графі “День тижня” зазначається повна назва дня (понеділок, вівторок тощо).

Рекомендація: зазначення точної дати та дня тижня допомагає відстежувати календарно-тематичне планування й забезпечує системність освітнього процесу з урахуванням чергування тематичних тижнів і ротації форм занять.

ТЕМА ТИЖНЯ (ДНЯ)

У графі “Тема тижня (дня)” вказується тема, що визначає зміст освітньої діяльності на тиждень (або конкретного дня). Тема має бути узгоджена з річним планом роботи ЗДО й орієнтована на всебічний розвиток дітей.

Рекомендація: у темі бажано враховувати інтереси дітей, специфіку інклюзивної групи, а також можливості інтеграції різних освітніх напрямів.

ЗАНЯТТЯ (ОСВІТНІЙ НАПРЯМ, ТЕМА, ЗАВДАННЯ, МАТЕРІАЛ)

У відповідну графу вноситься чітко сформульована структурована інформація.

Основні аспекти заповнення

1. Освітній напрям.

◀ Визначається відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти України (мовленнєвий, пізнавальний, соціально-моральний, художньо-естетичний, фізичний тощо).

2. Тема заняття.

◀ Формулюється конкретна тема, що відповідає темі тижня й освітньому напрямку календарного планування групи. Формулювання має бути лаконічним і зрозумілим для педагога й дитини.

3. Завдання заняття.

◀ Коротко зазначаються основні завдання, що їх планується виконати під час заняття, спираючись на освітні потреби дитини з ООП (розвивальні, навчальні, виховні).

4. Матеріал.

◀ Наводиться перелік навчально-методичного, дидактичного, наочного або цифрового матеріалу (наочність, картки, ІКТ, сенсорні матеріали тощо), що його буде використано в роботі з дитиною, яка має ООП.

Рекомендації:

- ❗ обов’язково враховуйте індивідуальні особливості дітей з ООП;
- ❗ формулюйте теми й завдання так, щоб вони сприяли залученню всіх дітей інклюзивної групи до освітнього процесу;
- ❗ передбачайте використання адаптованих матеріалів (візуальних підказок, альтернативних засобів комунікації тощо);
- ❗ підбирайте індивідуальні завдання відповідно до потреб конкретної дитини з ООП.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА (З РІЗНИХ ОСВІТНІХ НАПРЯМІВ)

Індивідуальна робота в інклюзивній групі ЗДО є важливим компонентом освітнього процесу, спрямованим на розвиток здібностей і корекцію особистісних труднощів дитини з ООП з урахуванням її індивідуальних потреб, можливостей та освітніх маршрутів.

Основні аспекти заповнення

1. Освітній напрям.

◀ Зазначається освітній напрям, у якому проводиться індивідуальна робота:

- мовленнєвий розвиток;
- пізнавальний розвиток;
- художньо-естетичний розвиток;
- соціально-моральний розвиток;
- фізичний розвиток тощо.

2. Форма та зміст роботи.

◀ Вказується конкретний вид діяльності та його зміст:

- вправи на розвиток фонематичного слуху (мовленнєвий напрям);
- лічба предметів до 10 (пізнавальний напрям);
- моделювання сюжетних ситуацій з використанням альтернативної комунікації (соціально-комунікативний напрям);
- малювання пальчиковими фарбами для розвитку дрібної моторики (художньо-естетичний напрям);
- рухливі вправи на координацію (фізичний напрям) тощо.

3. Індивідуалізація завдань.

◀ Обов'язково відображаються адаптації чи модифікації, що застосовуються для дитини з ООП:

- наочні або сенсорні матеріали;
- поділ завдання на дрібніші етапи;
- жестова мова, піктограми, картки PECS;
- зниження обсягу завдання або збільшення часу на його виконання.

4. Цільове спрямування.

◀ Формулюється мета кожної індивідуальної роботи:

- закріпити знання про сім'ю;
- розвивати мовленнєву активність;
- формувати навички самостійного використання наочного матеріалу;
- розвивати навички самообслуговування тощо.

Рекомендації:

- ❏ під час планування індивідуальної роботи обов'язково враховуйте результати спостереження за дитиною з ООП;
- ❏ включайте в роботу такі вправи, що розвивають сильні сторони дитини, але водночас підтримують навички, які потребують корекції;
- ❏ ретельно документуйте, які адаптації використовуються, й аналізуйте їхню ефективність.

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ (ПОЧАТОК / КІНЕЦЬ ДНЯ)

Спостереження за емоційним станом дитини з ООП є важливою складовою освітнього процесу в інклюзивній групі ЗДО. Відстеження змін у настрої й поведінці дитини на початку та наприкінці дня дозволяє педагогу ефективно адаптувати освітню діяльність, враховуючи емоційний комфорт дитини та її здатність до взаємодії.

Основні аспекти заповнення

1. Початок дня.

◀ Фіксується настрій дитини на час приходу в групу.

◀ Нотується, чи охоче дитина вступає в контакт із вихователькою й однолітками; чи спостерігаються в дитини позитивні або негативні емоції (радість, тривожність, замкнутість, дратівливість тощо), ознаки фізичної втоми, апатії, підвищеного збудження.

◀ Зазначаються можливі причини зміненого емоційного стану (порушення режиму сну, конфлікти тощо).

2. Кінець дня.

◀ Описується емоційний стан дитини після завершення освітньої діяльності.

◀ Звертається увага на те, чи змінився настрій порівняно з початком дня; наскільки дитина задоволена участю в групових заняттях; який стан демонструє дитина – емоційне виснаження чи, навпаки, активність і готовність до подальшої взаємодії; якою була реакція дитини на закінчення дня, розставання з групою.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❏ використовуйте чіткі характеристики (спокійний, тривожний, активний, пригнічений, доброзичливий, емоційно напружений тощо);
- ❏ у разі потреби додатково зазначаєте поведінкові прояви (плач, агресія, уникання контакту, вербальне вираження емоцій);
- ❏ вказуйте зовнішні фактори, що могли вплинути на емоційний стан.

Важливо!

- Для дітей з ООП можна зазначати специфічні прояви: відсутність мімічних реакцій, сенсорна перевантаженість, затримка вираження емоцій.
- Відстеження динаміки емоційного стану протягом тижня дозволяє коригувати освітню діяльність і взаємодію.

Приклад заповнення

○ Початок дня:

Дитина прийшла спокійна, з позитивним настроєм. Легко встановила контакт з однолітками й вихователькою. Емоційно стабільна, готова до участі в групових заняттях.

○ Кінець дня:

Дитина зберігає добрий настрій, виявляє задоволення від виконаних завдань. Трохи втомлена, але емоційно врівноважена, легко реагує на прощання з групою.

СЕНСОРНА РЕАКЦІЯ (РЕАКЦІЇ НА ЗВУК, СВІТЛО, ТЕКСТУРИ ТОЩО)

У цій графі фіксуються спостереження за поведінковими особливостями дитини в інклюзивній групі, що стосуються сприйняття сенсорних подразників: звуків, освітлення, поверхонь з різними текстурами, запахів, смаків, а також висновки щодо загальної чутливості.

Сенсорна реактивність може бути гіперчутливою (підвищена реакція), гіпочутливою (знижена реакція) або в межах вікової норми. Це особливо актуально для дітей з ООП (зокрема, з розладами аутистичного спектра).

Основні аспекти заповнення

1. Реакція на звук.

◀ Вказується, чи реагує дитина на різкі, гучні звуки, на шепіт, на музику.

◀ Описується реакція дитини: звуки викликають страх, збудження, уникання тощо чи дитина не реагує.

2. Реакція на світло.

◀ Відзначається, чи комфортно дитина почувається при яскравому або приглушеному освітленні.

◀ Звертається увага на те, уникає дитина яскравих джерел світла чи, навпаки, прагне до них.

3. Тактильні відчуття, реакція на текстури.

- ◀ Фіксуються реакції дитини на дотик до різних матеріалів (пісок, вода, пластилін, тканини).
- ◀ Зазначаються уникання, надмірний інтерес, байдужість.

4. Інші сенсорні особливості.

- ◀ Вказуються особливі смакові реакції (наприклад, огида до певних продуктів).
- ◀ Відзначається респонсивність до запахів (виражене уникання чи надмірне зацікавлення).

Рекомендації щодо ведення записів:

- ☐ використовуйте чіткі формулювання: “гіперчутливість до гучних звуків (затуляє вуха, має зляканий вигляд)”, “байдужість до тактильних матеріалів (не виявляє інтересу)”, “позитивна реакція на приглушене освітлення (спокійний стан)”.

Важливо!

- Звертайте увагу на постійність сенсорних реакцій.
- Вкажіть застосовані за потреби адаптації (навушники для зниження звукового навантаження, приглушене світло тощо).

Приклад заповнення

Дитина чутлива до гучних звуків: затуляє вуха, виявляє занепокоєння під час роботи з музичними інструментами. Позитивно реагує на м'які текстури (тканини, пластилін), активно взаємодіє. При яскравому світлі – спокійна, не виявляє дискомфорту.

СОЦІАЛЬНІ СИГНАЛИ Й КОМУНІКАЦІЯ (ЖЕСТИ, КОНТАКТ ОЧИМА, ВИРАЗ ОБЛИЧЧЯ)

Соціальні сигнали є важливим індикатором емоційного стану дитини й рівня розвитку її комунікативних навичок. В інклюзивному освітньому середовищі потрібно ретельно спостерігати за тим, як дитина передає інформацію невербальними способами (жести, міміка, погляд) і вступає в соціальні взаємодії. Це особливо важливо для дітей з ООП, зокрема тих, хто має труднощі з вербальною комунікацією.

Основні аспекти заповнення

1. Контакт очима.

- ◀ Фіксується, чи встановлює дитина контакт очима під час спілкування, звернень.
- ◀ Обов'язково зазначається тривалість, частота й адекватність контакту (чи уникає погляду, чи надмірно його фіксує).

2. Жести.

- ◀ Вказується, чи використовує дитина жести і якщо використовує, то прості (вказівний жест) чи складні (прощання, привітання).
- ◀ Зазначається, чи потребує дитина підказок для використання жестів, чи вдається до альтернативних засобів (PECS, картки).

3. Міміка та вираз обличчя.

- ◀ Фіксується наявність чи відсутність емоційної мімічної виразності.
- ◀ Вказується, чи міміка відповідає ситуації (радість, здивування, смуток тощо).

4. Ініціатива до комунікації.

- ◀ Відзначається, чи дитина самостійно ініціює спілкування, вступає в контакт із дорослими, однолітками.

5. Адекватність реакцій.

◀ Фіксуються реакції дитини на соціальні ситуації: як реагує на звернення, інструкції, соціальні правила.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❏ використовуйте чіткі й конкретні характеристики: “встановлює контакт очима короткочасно, потрібне заохочення”, “використовує базові жести (вказівний), вітається жестом після нагадування”, “міміка маловиразна, емоційна реакція на ситуацію слабо проявлена”, “не ініціює комунікацію, але реагує на звернення дорослого”, “потребує інструкцій для використання зорових підказок (PECS)” тощо.

Важливо!

- Систематичне спостереження за соціальними сигналами дозволяє оцінити динаміку розвитку комунікативних навичок.
- Задля ефективності освітньо-виховного процесу рекомендується фіксувати використання за потреби альтернативних засобів комунікації.

Приклад заповнення

Дитина встановлює контакт очима на короткий час, уникає погляду в ситуаціях новизни. Знає прості жести (вказування, прощання), використовує їх після підказки. Міміка слабо виражена, емоції зчитуються з труднощами. Взаємодію з однолітками ініціює рідко, частіше вступає у спілкування за ініціативою дорослого.

СПРИЙМАННЯ ЗМІН У РУТИНІ (РЕАКЦІЯ НА ЗМІНИ)

Реакція дитини на зміну звичних умов, послідовності подій або розкладу є важливим показником адаптивності й саморегуляції, особливо в умовах інклюзивного освітнього середовища. У дітей з особливими освітніми потребами зміни можуть викликати підвищену тривожність, дезадаптивні реакції або поведінкові труднощі.

Основні аспекти заповнення

1. Реакція на зміну звичного розпорядку дня.
 - ◀ Звертається увага на те, сприймає дитина зміни без емоційного напруження (спокійно, з цікавістю чи в неї виникає занепокоєння, протест, агресія, уникання).
 - ◀ Зазначається, чи потребує дитина додаткових пояснень, візуальних підказок щодо зміни.
2. Реакція на зміну місця, персоналу, появу нових учасників.
 - Зазначається, як дитина реагує на нових педагогів, однолітків або незвичне місце проведення діяльності (майданчик, нова аудиторія).
3. Гнучкість поведінки.
 - ◀ Зауважується, чи швидко дитина пристосовується до змін.
 - ◀ Відмічається, чи здатна дитина перемикає увагу на нову діяльність.
4. Необхідність адаптацій.
 - ◀ Робиться висновок щодо потреби використання візуального розкладу, пісочного годинника, заохочення для полегшення сприймання змін.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❏ використовуйте чіткі характеристики: “позитивно сприймає зміни, без негативних емоцій”, “виявляє тривожність при зміні послідовності занять”, “потребує попередження й візуальної підказки під час зміни діяльності виховательки”, “демонструє підвищене занепокоєння, зниження активності після зміни розкладу”, “після декількох підказок адаптується до нових умов”.

Важливо!

- Спостереження має вестися регулярно для відстеження динаміки адаптації.
- За потреби опишіть, які методи допомогли дитині легше сприйняти зміни (візуальні підказки, індивідуальні бесіди, ритуали переходу тощо).

Приклад заповнення

Дитина демонструє помірну тривожність під час зміни звичного розпорядку. Після попередження й пояснення змін адаптується, потребує додаткових візуальних підказок. При зміні місця занять реагує спокійно, при появі нових педагогів потребує часу для звикання.

АДАПТАЦІЇ ТА МОДИФІКАЦІЇ ДЛЯ ДИТИНИ

Адаптації та модифікації є важливими складовими індивідуального підходу до дитини в умовах інклюзивної групи ЗДО. Вони дозволяють створити комфортне освітнє середовище для дитини з ООП, сприяють успішному засвоєнню навчального матеріалу, розвитку комунікації та соціалізації.

Адаптації означають зміну підходів до організації середовища й процесу навчання без зміни освітніх цілей (наприклад, використання візуальних підказок, корекція темпу роботи).

Модифікації означають спрощення змісту або зміну завдань відповідно до можливостей дитини (наприклад, зменшення кількості завдань, використання альтернативних форм відповіді).

Основні аспекти заповнення

1. Фізичні адаптації освітнього середовища:
 - розміщення дитини в зоні мінімально подразливих чинників;
 - забезпечення сенсорного куточка для саморегуляції;
 - використання адаптованих меблів чи обладнання.
2. Навчальні адаптації:
 - використання наочних схем, піктограм, розкладу дня;
 - зниження темпу подачі інформації;
 - використання коротких інструкцій, дублювання вербальних інструкцій візуально.
3. Комунікаційні адаптації:
 - використання альтернативних засобів комунікації (PECS, жестова мова, картки, планшети тощо);
 - моделювання фраз для дитини.
4. Модифікації завдань:
 - скорочення обсягу завдань (наприклад, виконання не всіх, а окремих завдань);
 - заміна письмової відповіді усною або за допомогою візуальних символів;
 - надання додаткового часу для виконання завдання.
5. Поведінкові адаптації:
 - використання позитивного підкріплення;
 - встановлення чітких меж і передбачуваного розпорядку.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ① вказуйте конкретні адаптації та модифікації, застосовані для дитини: “дитину розміщено на передньому ряду, використано візуальний розклад дня”, “темп виконання завдань знижено, використано короткі чіткі інструкції”, “завдання модифіковано – до виконання лише перші три”, “використано картки PECS для вибору відповіді”, “надано додатковий час для завершення заняття”.

Важливо!

- Фіксація ефективності впроваджених адаптацій і модифікацій обов'язкова.
- За потреби коригуйте застосовані методики на основі спостереження за реакціями дитини.

Приклад заповнення

Дитині надано робоче місце з мінімумом стимулів, що можуть відвертати увагу. Використано візуальний розклад дня, картки PECS для комунікації. Інструкції продубльовано жестами. Завдання модифіковано: кількість завдань зменшено до трьох, подано покровоко. Встановлено чіткий порядок переходу між видами діяльності.

РІВЕНЬ САМОРЕГУЛЯЦІЇ (ЗДАТНІСТЬ ЗАСПОКОЮВАТИСЯ Й ЗБЕРІГАТИ КОНЦЕНТРАЦІЮ)

Рівень саморегуляції визначає здатність дитини самостійно контролювати свою поведінку, емоції, знижувати рівень збудження, перемикає увагу та зберігати концентрацію на діяльності. У дітей з ООП означені навички можуть бути менш сформованими, тому педагогу важливо фіксувати динаміку розвитку відповідних здібностей.

Основні аспекти спостереження:

1. Здатність заспокоюватися.
 - ◀ Вказується, чи може дитина самостійно знизити рівень емоційного збудження після ситуацій, що викликають тривожність, фрустрацію або агресію.
 - ◀ Зазначається, чи потребує дитина допомоги дорослого (зокрема, асистента) або застосування спеціальних технік (дихальні вправи, сенсорний куток).
2. Концентрація уваги.
 - ◀ Фіксується, протягом якого часу дитина здатна зберігати увагу під час занять.
 - ◀ Вказується, як швидко дитина переключається з одного виду діяльності на інший.
 - ◀ Спостерігається, чи відволікається дитина на сторонні подразники.
3. Поведінкові реакції.
 - ◀ Зазначається, чи простежуються імпульсивні дії, часті зміни настрою.
 - ◀ З'ясовується, чи проявляє дитина стійкість до нових вимог або завдань.
4. Використання допоміжних засобів.
 - ◀ Документується застосування сенсорних іграшок, пісочного годинника, таймера для підтримки саморегуляції.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ① чітко й конкретно вказуйте прояви саморегуляції дитини: “здатен /здатна утримувати увагу до п'яти хвилин, потребує вербальних нагадувань для збереження концентрації”, “після збудження швидко повертається у спокійний стан за допомогою дихальних вправ”, “потребує сенсорних пауз для стабілізації емоційного стану”, “важко переносить нові вимоги, демонструє імпульсивність”, “за підтримки дорослого здатен / здатна переключатися на нову діяльність без опору”.

Важливо!

- Регулярно відстежуйте динаміку розвитку саморегуляції.
- Вказуйте ефективні стратегії та засоби, що допомагають дитині стабілізувати стан.

Приклад заповнення

Дитина потребує вербальних підказок для збереження концентрації під час виконання завдань. Утримує увагу 4-5 хвилин, після чого легко відволікається. При емоційному напруженні потребує сенсорної перерви (використання антистрес-іграшки) для відновлення спокою. Поступово проявляє здатність самостійно переключатися на нові види діяльності за допомогою візуальних підказок.

ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ (PECS, ЖЕСТОВА МОВА ТОЩО)

Використання альтернативних засобів комунікації (АЗК) є необхідним компонентом освітнього процесу для дітей з порушеннями мовлення, аутизмом, порушеннями інтелекту або іншими особливостями, що ускладнюють вербальне спілкування. АЗК дозволяють дитині ефективно виражати свої потреби, емоції та думки, налагоджувати контакт із дорослими й однолітками.

Основні аспекти заповнення

1. Вид альтернативного засобу комунікації:
 - PECS (система обміну зображеннями);
 - жестова мова;
 - піктограми;
 - комунікативні планшети, кнопки;
 - звукові підказки;
 - інші системи (Makaton, ТЕМП тощо).
2. Частота використання:
 - постійне використання в усіх видах діяльності;
 - використання в певних ситуаціях (під час занять, під час спілкування з ровесниками, під час обслуговування).
3. Самостійність дитини у використанні АЗК:
 - самостійно ініціює використання АЗК;
 - потребує підказок дорослого.
4. Ефективність комунікації:
 - чи ефективно дитина використовує АЗК для відповідей або вираження потреб, емоцій;
 - чи розуміють АЗК інші діти й педагоги.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ① характеризуйте діяльність дитини чітко й детально: “активно використовує картки PECS для вираження бажань (вибір гри, їжі)”, “жестову мову застосовує для привітань і прощань, іноді потребує підказки дорослого”, “під час занять користується комунікативним планшетом для вибору відповіді”, “піктограми допомагають дитині орієнтуватися в режимі дня та структурі занять”.

Важливо!

- Регулярно відстежуйте динаміку використання АЗК.
- Вказуйте, чи зростає самостійність дитини під час комунікації.
- Описуйте, чи ефективно інтегруються АЗК у групову діяльність.

Приклад заповнення

Дитина користується картками PECS для вираження потреб (вибір гри, прохання про допомогу). Самостійно ініціює використання карток у знайомих ситуаціях. Під час нових завдань потребує допомоги дорослого для вибору піктограм. Застосовує жестову мову для невербального

вітання й прощання.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ (ОБ'ЄКТ, МЕТА, ПИТАННЯ)

Систематичне спостереження є ключовим інструментом у роботі з дітьми в інклюзивній групі ЗДО, що дозволяє об'єктивно оцінити індивідуальні особливості дитини, динаміку її розвитку, ефективність використання адаптацій і модифікацій. Заповнення відповідної граfi допомагає формувати обґрунтовані висновки для корекції освітнього процесу.

Основні аспекти заповнення

1. Об'єкт спостереження.

◀ Вказується, за чим або за ким саме здійснюється спостереження:

- за поведінкою дитини в певних ситуаціях (під час заняття, в грі, під час переходів);
- за реакціями на зміни середовища;
- за комунікацією, взаємодією з однолітками й дорослими;
- за емоційним станом, сенсорними реакціями;
- за проявами самостійності чи виконанням індивідуального завдання тощо.

2. Мета спостереження.

◀ Визначається ціль:

- виявити труднощі дитини в певній діяльності;
- оцінити динаміку розвитку певної навички (мовлення, соціальна взаємодія, саморегуляція);
- визначити ефективність застосованих адаптацій і/чи модифікацій;
- з'ясувати вплив середовища на поведінку дитини тощо.

3. Питання спостереження.

◀ Формулюються конкретні запитання, що допоможуть досягти мети спостереження:

- чи здатна дитина зосередитися на завданні?
- як реагує на зміну звичного розпорядку?
- чи ініціює взаємодію з однолітками?
- як реагує на новий матеріал або нових людей?
- які стратегії заспокоєння ефективні для дитини?

Рекомендації щодо ведення записів:

❗ важливо описувати наведені аспекти в комплексі з усіх пунктів.

Важливо!

- Спостереження мають проводитися регулярно й об'єктивно.
- Рекомендується вести окремий щоденник спостережень для фіксації змін і подальшого аналізу динаміки.
- За результатами спостережень має коригуватися планування індивідуальної та групової діяльності дитини.
- Описуйте, чи ефективно інтегруються АЗК у групову діяльність.

Приклад заповнення

- Об'єкт: поведінка дитини під час групового заняття.
- Мета: виявити здатність дитини зберігати увагу й самостійно виконувати завдання.
- Питання: як довго дитина концентрує увагу? чи потребує допомоги дорослого? чи виявляє інтерес до завдання?

Або:

- Об'єкт: реакція дитини на заміну виховательки.
- Мета: оцінити адаптивність до змін у рутині.
- Питання: чи виявляє дитина тривожність при заміні педагога? скільки часу потребує для адаптації?

НАВИЧКИ САМООБСЛУГОВУВАННЯ (КУЛЬТУРНО-ГІГІЄНІЧНІ)

Формування навичок самообслуговування є одним із ключових напрямів розвитку дітей дошкільного віку, особливо в інклюзивному освітньому середовищі ЗДО. Ці навички сприяють розвитку самостійності, впевненості й полегшують соціальну адаптацію дитини. Підвищену увагу треба приділяти дітям з ООП, індивідуально підбираючи форми роботи.

Основні аспекти заповнення

1. Культурно-гігієнічні навички:

- одягання / роздягання;
- вмивання, миття рук;
- користування носовичком, серветкою;
- охайне споживання їжі (користування ложкою, виделкою);
- похід до туалету;
- догляд за особистими речами (збирання іграшок, книжок, прибирання місця після занять).

2. Рівень сформованості:

- повна самостійність;
- часткова самостійність (дитина потребує підказок, допомоги дорослого);
- виконання дії тільки за участю дорослого.

3. Динаміка розвитку:

- поступове вдосконалення навичок;
- виникнення труднощів, що потребує додаткової уваги.

4. Адаптації й підтримка:

- використання наочних підказок (покрокових схем, піктограм);
- моделювання дій дорослим або асистентом.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❏ використовуйте чіткі формулювання: “самостійно мие руки після нагадування, правильно використовує мило”, “потребує допомоги під час взування, успішно застібає гудзики”, “при споживанні їжі користується ложкою, потребує нагадувань про охайність”, “не завжди орієнтується в послідовності дій під час гігієнічних процедур – для підказок використовувалася візуальна схема”.

Важливо!

- Поступове вдосконалення навичок фіксується для аналізу й планування подальшої індивідуальної роботи.
- Варто ретельно документувати адаптації або додаткові засоби підтримки, в яких виникла потреба.

Приклад заповнення

Дитина самостійно мие руки перед їжею після вербального нагадування. Вміє застібати гудзики, потребує допомоги в зав'язуванні шнурівок. Під час прийому їжі користується ложкою, потребує контролю для охайності. Прибирає іграшки після вказівки дорослого.

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ (РУХЛИВІ ІГРИ, СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІ ІГРИ, ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ТОЩО)

Ігрова діяльність є основною формою активності дітей дошкільного віку, що сприяє їх всебічному розвитку, зокрема когнітивному, емоційному, соціальному, фізичному тощо. Дітям з ООП правильно підібрана гра забезпечує залучення, розвиток навичок взаємодії та стимуляцію розвитку ключових компетентностей.

Основні аспекти заповнення

1. Рухливі ігри.

◀ Вказуються:

- назва гри (“Знайди кольоровий м’яч”, “Кіт і миші” тощо);
- ціль гри (розвиток координації, моторики, уваги);
- застосування адаптованих правил (зменшення темпу гри, спрощення інструкцій, надання зорових підказок);
- активність і включеність дитини (бере участь самостійно, потребує підказок, спостерігає).

2. Сюжетно-рольові ігри.

◀ Вказуються:

- назва гри (“Магазин”, “Лікарня”, “Сім’я”);
- роль, що виконує дитина;
- виявлення дитиною ініціативи в сюжеті;
- потреба дитини в допомозі дорослого або тьюторському супроводі для залучення.

3. Дидактичні ігри.

◀ Вказуються:

- назва гри (“Порахуй предмети”, “Знайди тінь” тощо);
- освітній напрям (математичний розвиток, мовленнєвий розвиток тощо);
- використання спеціально адаптованих матеріалів (збільшені картки, спрощені варіанти).

4. Інші ігри.

◀ Вказуються види:

- конструктивні ігри (будування з кубиків, мозаїка);
- сенсорні ігри (ігри з водою, піском, текстурами);
- настільні друковані ігри;
- інтерактивні ігри (за допомогою цифрових ресурсів).

Рекомендації щодо ведення записів:

- ① чітко фіксуйте назву гри, ціль, що її прагнете досягти (які навички розвиває використовувана гра), ступінь активності дитини (грає самостійно, за підтримки дорослого, з підказками), використання адаптацій.

Важливо!

- Фіксуйте динаміку участі дитини та її активності.
- За потреби залучення асистента виховательки неодмінно вказуйте це.
- Обов’язково зазначайте використання адаптацій для дітей з ООП.

Приклад заповнення

○ Рухливі ігри

Гра “Кольорові ворота”. Дитина бере участь за допомогою візуальних підказок, потребує нагадування про правила. Позитивно реагує на групову активність.

○ Сюжетно-рольові ігри

Гра “Магазин”. Дитина виконує роль продавця, потребує словесного супроводу. Виявляє зацікавленість, бере участь у діалозі за підтримки дорослого.

○ Дидактичні ігри

Гра “Порахуй предмети”. Використано адаптовані картки зі зменшеною кількістю об’єктів. Дитина правильно виконує завдання після підказки.

○ Інші ігри

Сенсорна гра “Знайди на дотик”. Дитина використовує тактильні мішечки, виявляє цікавість, активно включається.

ТРУДОВІ ДОРУЧЕННЯ

Трудові доручення в умовах інклюзивної групи ЗДО спрямовані на розвиток у дітей відповідальності, самостійності, вміння співпрацювати з іншими дітьми й дорослими. Для дітей з ООП доручення підбираються індивідуально, з урахуванням їхніх можливостей і особливостей розвитку.

Основні аспекти заповнення

1. Вид доручення:

- догляд за рослинами (полити квіти);
- догляд за тваринами (нагодувати рибок);
- прибирання іграшок після гри;
- допомога виховательці (розкласти матеріали);
- догляд за власними речами (акуратно скласти одяг);
- чергування в групі (розкласти столові прибори, серветки).

2. Складність завдання:

- просте (одноетапне);
- складне (потрібно виконати декілька дій послідовно).

3. Самостійність виконання:

- виконує завдання самостійно;
- потребує вербальної підказки;
- потребує фізичної підтримки / супроводу.

4. Мотивація та ставлення до виконання:

- проявляє ініціативу, виконує охоче;
- потребує додаткового заохочення;
- демонструє зацікавленість, виявляє старанність.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ☐ фіксуйте, яке саме доручення було дане дитині, якою була її реакція на доручення, потребувала дитина допомоги чи виконала завдання самостійно, як ставилася до виконання (виявляла ініціативність, старанність, байдужість).

Важливо!

- Поступово можна підвищувати складність доручень, відстежуючи динаміку розвитку відповідальності й самостійності.
- Для дітей з ООП обов’язково передбачати можливі адаптації: демонстрацію дій, використання візуальних підказок, поділ завдання на етапи.
- Важливо позитивно підкріплювати навіть часткове виконання завдання.

Приклад заповнення

Дитина отримала доручення полити рослини. Виконала завдання після вербальної підказки дорослого. Під час виконання проявляла зацікавленість, акуратно виконувала дії. Потребує нагадувань щодо завершення діяльності (поставити лійку на місце).

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Самостійна діяльність у дошкільному віці сприяє розвитку ініціативності, креативності, самоконтролю, формує навички самостійного ухвалення рішень. В інклюзивному освітньому середовищі спостереження за самостійною діяльністю дитини дозволяє оцінити рівень розвитку пізнавальної, соціальної та особистісної сфери.

Основні аспекти заповнення

1. Вид діяльності:

- вільна гра (конструктор, настільні ігри, сюжетно-рольові ігри);
- художня діяльність (малювання, ліплення, аплікація);
- читання книг, перегляд ілюстрацій;
- конструктивна діяльність;
- самостійне виконання доручень (прибрати іграшки, підготувати робоче місце).

2. Ініціативність:

- виявляє чи не виявляє бажання самостійно розпочати діяльність;
- вміє чи не вміє самостійно обирати матеріал, засоби, партнера для гри.

3. Тривалість:

- скільки часу зосереджується на самостійній діяльності.

4. Рівень самостійності:

- здійснює діяльність повністю самостійно;
- потребує підказки чи допомоги дорослого.

5. Особливості поведінки:

- чи виникають у дитини труднощі в організації процесу;
- як дитина реагує на труднощі (просить допомоги, кидає діяльність, намагається знайти рішення самостійно).

Рекомендації щодо введення записів:

- ❏ чітко фіксуйте кожен з перелічених аспектів (вид обраної дитиною діяльності, потреба підказок, виявлення ініціативи, як довго дитина займається самостійно, які труднощі виникають і як дитина їх долає).

Важливо!

- Відстежуйте динаміку розвитку самостійності дитини.
- Аналізуйте й фіксуйте, чи потребує дитина додаткових умов або адаптацій для успішної самостійної роботи (чіткі інструкції, розподіл завдання на етапи).
- У разі потреби зазначайте заходи для підтримки ініціативності.

Приклад заповнення

Дитина самостійно обирає гру з конструктором. Працює протягом 10 хвилин без сторонньої допомоги. Під час виникнення труднощів звертається до дорослого по допомогу. В сюжетно-рольові ігри включається охоче, виявляє ініціативу в обранні ролі. Демонструє зацікавленість у художній діяльності після нагадування.

ВЗАЄМОДІЯ ДИТИНИ З ОДНОГРУПНИКАМИ, ПЕДАГОГІВ – З РОДИНАМИ ВИХОВАНЦІВ

Успішна соціалізація дитини в інклюзивній групі ЗДО неможлива без якісної взаємодії з найближчим оточенням. Взаємодія дитини з однолітками / однокласниками є важливим показником її соціальних навичок, а співпраця педагогів із батьками – запорукою ефективної підтримки розвитку дитини.

Основні аспекти заповнення

1. Взаємодія дитини з однокласниками:

- частота ініціювання контакту (дитина сама звертається, реагує на інших);
- форми спілкування (словесне, невербальне, через гру, через спільні дії);
- реакція на правила групової взаємодії (на черговість, на поділ іграшок);
- виникнення конфліктних ситуацій та способи їх долання;
- потреба в підтримці дорослим для налагодження контакту.

2. Взаємодія педагогів з родинами вихованців:

- форми комунікації з батьками (усні бесіди, письмові повідомлення, щоденник спостережень);
- участь родини в освітньому процесі (залучення до спільних заходів, консультацій, індивідуальної підтримки дитини вдома);
- ступінь підтримки родиною педагогічних рекомендацій;
- особливості обговорення досягнень, труднощів, індивідуального підходу до дитини.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❑ обов'язково фіксуйте різні аспекти взаємодії дитини з однолітками, і педагогів з родиною цієї дитини.

Важливо!

- Вказуйте, чи спостерігається позитивна динаміка у взаємодії дитини з групою.
- Зазначайте специфічні потреби родини щодо інформаційної підтримки.
- Фіксуйте, які методи взаємодії з родиною дають найкращі результати для розвитку дитини.

Приклад заповнення

Взаємодія дитини з однокласниками: дитина охоче вступає в гру, дотримується правил спільної гри, потребує нагадувань про черговість, підтримує короткі вербальні контакти, іноді потребує допомоги дорослого для врегулювання конфліктів.

Взаємодія педагогів з родиною дитини: батьки беруть активну участь у житті групи, відвідують консультації, виконують рекомендації (робота над мовленням удома), регулярно ознайомлюються із щоденником спостережень.

РЕАКЦІЯ НА ВКАЗІВКИ Й ІНСТРУКЦІЇ (ВЕРБАЛЬНІ, ВІЗУАЛЬНІ)

Спостереження за реакцією дитини на вказівки є важливим для оцінки її здатності сприймати й виконувати інструкції, що впливає на ефективність її участі в освітньо-виховному процесі. В роботі з дітьми з ООП важливо враховувати, які форми інструкцій найдієвіші в кожному конкретному випадку – вербальні, візуальні чи комбіновані.

Основні аспекти заповнення

1. Форма інструкції:

- вербальна (усна вказівка);

- візуальна (піктограми, зорові підказки, розклад);
- комбінована (усна + візуальна).

2. Швидкість реагування дитини:

- виконує відразу після подання інструкції;
- потребує повторення вказівки;
- реагує лише після фізичного супроводу.

3. Розуміння інструкції:

- сприймає зміст вказівки правильно з першого разу;
- потребує додаткових пояснень.

4. Стійкість реакції:

- зберігає концентрацію уваги до завершення виконання інструкції;
- передчасно втрачає зосередженість;
- відволікається чи не відволікається в процесі.

5. Поведінкова реакція:

- виконує охоче, без спротиву;
- виявляє опір або ігнорування.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❏ ретельно фіксуйте, яка форма інструкції застосовувалася, як швидко дитина реагувала, чи потребувала додаткової підтримки, яку поведінкову реакцію демонструвала.

Важливо!

- Систематично спостерігайте за тим, яку форму інструкції дитина розуміє найкраще.
- Вказуйте, чи змінюється рівень самостійності при виконанні вказівок.
- Зазначайте необхідність використання індивідуальних підказок або адаптацій.

Приклад заповнення

Дитина реагує на вербальні інструкції після повторення. Найефективніше сприймає усні вказівки в супроводі візуальних підказок (піктограми). Виконує завдання після словесного підкріплення. Зберігає увагу до завершення дій, інколи потребує нагадування. Поведінкова реакція позитивна, без спротиву.

ПРОГРЕС У РОЗВИТКУ НАВИЧОК

Відстеження прогресу дитини з ООП у формуванні навичок дозволяє об'єктивно оцінити динаміку її особистісного, когнітивного, соціального та емоційного розвитку, що важливо для корекції освітнього процесу, планування індивідуальної підтримки та взаємодії з родиною вихованця.

Основні аспекти заповнення

1. Типи навичок для оцінювання:

- соціально-комунікативні (взаємодія з дітьми й дорослими, комунікація);
- навички самообслуговування;
- пізнавальні (сприйняття нової інформації, участь у заняттях);
- емоційно-вольові (саморегуляція, витримка);
- моторні (моторика дрібна, загальна);
- мовленнєві.

2. Рівень сформованості навичок:

- початковий (дитина виконує завдання з допомогою дорослого);

- середній (дитина потребує підказок);
- достатній (дитина виконує завдання самостійно, впевнено).

3. Динаміка розвитку:

- позитивна (набуття нових навичок, зниження рівня допомоги);
- навички залишаються слабо сформованими.

4. Фактори, що вплинули на прогрес:

- адаптації;
- підтримка асистента виховательки;
- залучення родини.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❑ завжди зазначаєте, чи спостерігається позитивна динаміка, при цьому фіксуйте, які конкретно навички прогресували, і порівнюйте результат з попередніми спостереженнями. Вказуйте також, у яких навичках дитина демонструє стабільний розвиток, а де потребує підтримки.

Важливо!

- Регулярно фіксуйте не тільки досягнення, а й труднощі дитини.
- Вказуйте, які саме заходи сприяли прогресу (використання адаптацій, робота з батьками).
- Використовуйте інформацію для подальшого коригування індивідуальної освітньої траєкторії дитини.

Приклад заповнення

Протягом дня (тижня, місяця) відзначено позитивну динаміку в розвитку навичок самообслуговування: дитина самостійно миє руки без нагадування. У соціальній взаємодії простежується вияв ініціативи у зверненні до однолітків. Розвиток навичок саморегуляції вимагає додаткової роботи: після емоційного збудження дитина потребує допомоги дорослого. У мовленнєвій сфері зросла активність у використанні простих фраз.

ПЛАНУВАННЯ ПОДАЛЬШИХ КРОКІВ

Графа “Планування наступних кроків” важлива для окреслення подальших дій педагога та інших учасників освітнього процесу з метою забезпечення індивідуального розвитку дитини з ООП, особливо в умовах інклюзивної освіти. Планування має містити конкретні досяжні цілі, а також пропонувати до застосування відповідні адаптації або методи підтримки.

Основні аспекти заповнення

1. Конкретизація завдань:

- вказується, які навички планується розвивати (соціальні, комунікативні, самообслуговування, когнітивні тощо).
- чітко визначається ціль (розширити активний словник на 10 нових слів, навчити самостійно застіпати гудзики).

2. Окреслення методів роботи:

- перераховуються заплановані форми взаємодії (індивідуальна робота, групова діяльність, використання сенсорних методик тощо);
- зазначаються потенційні адаптації (візуальні підказки, покрокові інструкції, додатковий час на виконання завдань).

3. Планування взаємодії з родиною:

- наводяться рекомендації, що будуть надані батькам;
- пропонуються способи залучення родини до освітнього процесу (домашні завдання, консультації).

4. Визначення засобів моніторингу:

- вказується, за допомогою чого буде відслідковуватися успішність виконання запланованих кроків (щоденник спостережень, оцінювання динаміки поведінки чи розвитку навичок).

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❏ чітко вказуйте завдання, форми й методи роботи, способи взаємодії з родиною, план подальшого спостереження.

Важливо!

- Мета має бути конкретною, досяжною, вимірюваною.
- Рекомендується узгоджувати подальші кроки з фахівцями команди супроводу (асистент, психолог, логопед, реабілітолог).
- У разі потреби план коригується на основі спостереження за дитиною.

Приклад заповнення

Планується продовжити роботу над розвитком навичок самообслуговування: навчити дитину самостійно застібати курточку. Включити в щоденне планування індивідуальні вправи з використанням візуальних підказок. Залучити родину до тренування відповідних умінь удома. Оцінювання динаміки відбуватиметься через щотижневе спостереження за самостійністю дитини.

КОРЕКЦІЯ ПЛАНУВАННЯ

Графа “Корекція планування” призначена для фіксації необхідних змін у запланованій освітній діяльності дитини в інклюзивному освітньому середовищі ЗДО, що дозволяє адаптувати освітній процес відповідно до актуальних потреб дитини, враховуючи результати спостережень, прогрес, труднощі або зовнішні фактори.

Основні аспекти заповнення

1. Причини корекції:

- виявлення труднощів у засвоєнні матеріалу;
- поява нових потреб або змін у стані дитини;
- вияв дитиною неочікуваних реакцій на форми діяльності;
- недостатній ефект від попередніх методів.

2. Внесені зміни:

- заміна освітніх методів або форм роботи;
- додавання адаптацій (спрощення інструкцій, збільшення кількості повторень, використання додаткових наочних матеріалів);
- корекція обсягу завдань (зменшення або ускладнення відповідно до можливостей дитини).

3. Співпраця з родиною та командою супроводу:

- залучення фахівців (логопеда, психолога, реабілітолога) для консультацій;
- надання нових рекомендацій родині дитини з ООП.

4. Очікуваний результат після корекції:

- досягнення більшої самостійності;

- покращення соціальної взаємодії;
- підвищення рівня мотивації.

Рекомендації щодо ведення записів:

- ❗ зазначайте конкретні причини корекції, які саме зміни маєте намір внести і який результат очікуєте.

Важливо!

- Корекція планування має відбуватися систематично, ґрунтуючись на спостереженнях і динаміці розвитку дитини.
- Узгодження змін з командою супроводу обов'язкове.
- Регулярно аналізуйте ефективність внесених корекцій.

Приклад заповнення

У зв'язку з виявленими труднощами в збереженні дитиною уваги під час занять рекомендовано зменшити обсяг завдань і включити додаткові сенсорні паузи. Планується використовувати більше візуальних підказок для підтримки самостійності. Потрібна консультація з психологом щодо підбору технік саморегуляції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція : наказ № 33 від 12.01.2021 р. МОН України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 02.11.2024)
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ : Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
3. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі : навчально-методичний посібник / за ред. А. А. Колупаєвої. – Київ: Видавнича група “А.С.К.”, 2012. – (Серія “Інклюзивна освіта”)
4. Закон України “Про дошкільну освіту” № 3788-IX від 06.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20>
5. Основи корекційної педагогіки : навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвєєва; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам’янець-Подільський : Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010.
6. Абетка інклюзивної освіти: термінологічний словник / упор. Н. В. Присяжнюк, за ред. М. І. Томчука. – Вінниця : ВОІППО, Навчальний відділ, 2015. – (Науково-методична серія “На допомогу методисту”, випуск 1)
7. Наказ МОН “Про затвердження Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти” № 609 від 08.06.2018 р.
8. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – Київ : Наукова думка, 2000. – 680 с.
9. Софій Н. З. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти // Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навчально-методичний посібник / Н. З. Софій, А. А. Колупаєва, М. О. Найда та ін.; за ред. Даниленко Л. І. – Київ, 2007.

Навчально-методичне видання

Чекан Оксана Іванівна

ПЛАНУВАННЯ
освітньої діяльності в інклюзивній групі
закладу дошкільної освіти

Методичний посібник
для асистентів виховательки інклюзивної групи

Головний редактор *Б. Фенюк*
Літературна редакторка *О. Аркуша*
Редакторка *С. Лакоцька*

Підписано до друку 30. 07. 2025 р. Формат 60х84/8. Ум. друк. арк. 3,7.
Видавництво “Мандрівець”, 46007, Тернопіль, вул. Текстильна, 18.
Тел.: (0352) 52-06-20, (0352) 52-43-38.
<http://mandrivets.com>, e-mail: contact@mandrivets.com
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3650 від 22. 12. 2009 р.
Друк: ФОП Ворожбит.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>